

SCENARIUSZE WARSZTATÓW

Warsztaty dla młodzieży (uczniów szkół ponadpodstawowych)

Wybierz kulturę,
z hejtem nie jesteś sobą!

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

AGERE
AUDE
FUNDACJA WIEDZY I DIALOGU SPOŁECZNEGO

Warsztaty edukacyjne – cz. I

Cele:

- ✓ zapoznanie z tematyką agresji słownej, mowy nienawiści, hejtu;
- ✓ budowanie zespołu, integracja;
- ✓ rozumienie emocji towarzyszących ofiarom agresji werbalnej;
- ✓ zidentyfikowanie cech charakterystycznych dla hejtera;
- ✓ zapoznanie z wyznacznikami dobrego hasła zwalczającego agresję słowną;
- ✓ kształtowanie odpowiedzialnych i świadomych postaw wobec języka;
- ✓ wywołanie refleksji nad rolą agresji słownej w życiu młodzieży;
- ✓ kształtowanie postaw tolerancji i otwartości.

Metody:

podawcza, aktywizująca, eksponująca

Materiały:

sprzęt elektroniczny (laptop/komputer stacjonarny), dostęp do sieci lub w przypadku ich braku – karty pracy (załącznik 2)

Czas realizacji:

60 minut

Przebieg lekcji:

I. Przywitanie uczestników. Nauczyciel na początku wyświetla film „Dodaj znajomego¹” zamieszczony w serwisie internetowym YouTube (5 min), który jest podstawą do rozmowy z uczniami na temat ich przemyśleń. Nauczyciel nie podaje tematyki zajęć – uczniowie na podstawie treści filmu odgadują, o czym będą warsztaty.

---

¹ Filmik dostępny pod adresem: <https://www.youtube.com/watch?v=oWxrFF8EvQQ>.

II. Wspólne stworzenie chmury słów, odpowiadając na pytanie „Jakie emocje towarzyszyły osobie hejtowanej?”, a później wyjaśnienie tematu warsztatów. Odpowiedzi udzielane są na podstawie obejrzanego filmiku (5 min).

Nauczyciel krótko przedstawia cel i plan spotkania, po czym udostępnia uczniom (lub wyświetla na tablicy) wygenerowany automatycznie kod do przygotowanej wcześniej za pomocą platformy www.menti.com tablicy, na której pojawiać się będą odpowiedzi udzielane przez uczestników. Każdy uczeń udziela min. 3 odpowiedzi, dzięki czemu powstanie chmura słów. Nauczyciel omawia utworzoną chmurę, zwracając uwagę na przewagę negatywnych emocji w wypowiedziach uczniów (wyrazy pojawiające się największą czcionką oznaczają, że to najczęściej udzielane odpowiedzi).

III. Wprowadzenie teoretyczne (10 min).

Nauczyciel krótko wyjaśnia, czym są: hejt, mowa nienawiści, agresja słowna, zwracając uwagę na podrzędność i nadrzędność poszczególnych pojęć, na różnice oraz podobieństwa, a także bezpośrednio podając przykłady danych zjawisk. Warto nadmienić, że mowa nienawiści nie skupia się na konkretnych osobach, lecz na ich przynależności do grupy (np. mniejszości narodowej, wyznaniowej, itp.); mowa nienawiści prowadzi do utrwalania stereotypów, umacniania hierarchii społecznych (lepsy – gorszy), a także do mniejszej akceptacji grup, do których jest kierowana. Nauczyciel zwraca szczególną uwagę także na bierną agresję słowną i podanie jej przykładów (załącznik nr 1). Propozycje pytań kierowanych do uczestników:

- Co jest hejtem? Co nie jest hejtem? Czym hejt różni się od mowy nienawiści?
- Co to jest agresja słowna?
- Co jest wspólnego dla hejtu, mowy nienawiści, agresji słownej? (intencja)

IV. Praca zespołowa – tworzenie profilu hejtera (15 min). Prowadzący dzieli uczestników na kilka 6-7-osobowych grup.

Nauczyciel zaprasza uczniów do wspólnego stworzenia profilu hejtera na platformie Jamboard² (w formie stacjonarnej można wykorzystać kartę pracy stanowiącą załącznik nr 2 niniejszej publikacji). Każda z grup otrzymuje link do własnej tablicy – udostępnia

---

² Przykładowa tablica do wspólnej pracy dostępna pod linkiem: <https://jamboard.google.com/d/1nVEN-CThOrti3TGyeiAd98e14SjtqhHwgNQYNZaGVi4/viewer?f=0>. Uwaga: prowadzący zajęcia powinien stworzyć własny plik oraz jego kopie do pracy z uczniami.

go nauczyciel. Uczniowie mają za zadanie dodać notatki będące odpowiedziami na postawione w ćwiczeniu pytania: jakie cechy charakteryzują hejtera, kogo hejtuje i dlaczego to robi. Po upływie 7 minut nauczyciel udostępnia na ekranie multimedialnym spostrzeżenia uczestników i omawia każdy z powstałych profili. Podczas pracy powstanie także obraz osób najczęściej atakowanych w internecie.

V. Wymiary hejtu (3 min).

Zaznaczenie, że hejter nie działa jedynie za pomocą komentarzy. Prowadzący podkreśla, że działalność osób hejtowanych jest szeroka (np. memy, przeróbki zdjęć).

VI. Sprzeciw wobec hejtu – wprowadzenie uczestników w tematykę tworzenia dobrych haseł, typografii (2 min). Nauczyciel podaje przykłady dobrych typograficznie haseł oraz krótko wyjaśnia, w jaki sposób tworzy się hasła. Przykłady znajdują się w załączniku nr 3.

VII. Zespołowa praca kreatywna – tworzenie haseł zapobiegających agresji słownej, hejtowi (15 min).

Prowadzący dzieli grupę na 3-4-osobowe zespoły, w ramach których uczestnicy tworzą, a później prezentują swoje hasła.

VIII. Słowo końcowe – podsumowanie warsztatów (5 min).

Warsztaty aktywizujące – cz. II

Cele:

- ✓ wywołanie u odbiorców refleksji nad przyczynami i skutkami agresji słownej i hejtu (również prawnymi), a także nad sposobami zapobiegania im i radzenia sobie w sytuacji stania się ofiarą tego rodzaju negatywnych praktyk;
- ✓ uświadomienie roli języka w procesie międzyludzkiej komunikacji;
- ✓ nabycie umiejętności rozróżnienia krytyki od hejtu;
- ✓ zwiększenie kompetencji językowej oraz sprawności komunikacyjnej;
- ✓ kształtowanie postawy szacunku, tolerancji i otwartości na drugiego człowieka;
- ✓ popularyzacja poprawnych wzorców zachowań komunikacyjnych.

Metody:

podawcza, aktywizująca, eksponująca

Materiały:

sprzęt elektroniczny (laptop/komputer stacjonarny), dostęp do sieci lub w przypadku ich braku – karty pracy (załączniki 4-5)

Czas realizacji:

60 minut

Przebieg lekcji:

I. Krótkie przypomnienie poprzednich warsztatów (7 min). Propozycje pytań pomocniczych zadanych uczniom:

- Czym jest agresja słowna?

- W jaki sposób rozpoznajemy, że coś jest przejawem agresji słownej, mowy nienawiści albo hejtu?
- Jak może czuć się osoba hejtowana?
- Kim jest hejter? Jakie cechy go charakteryzują?

II. Zapoznanie uczestników ze sposobami radzenia sobie z przejawami agresji słownej w otoczeniu (10 min):

- wskazanie różnic między konstruktywną krytyką a hejtem;
- przedstawienie, w interakcji z grupą, sposobów radzenia sobie z hejtem (pytania do uczestników warsztatów o to, jakie ich zdaniem środki zaradcze można podjąć w sytuacji, gdyby ktoś z nas lub znanych nam osób stał się ofiarą hejtu);
- przypomnienie uczniom, czym są eufemizmy, podanie ich przykładów i wyjaśnienie celu ich stosowania.

III. Ćwiczenie interaktywne „Hejt, krytyka czy eufemizm?” (w postaci gry edukacyjnej „Grawitacja” utworzonej przy wykorzystaniu aplikacji internetowej Quizlet) (10 min). Wypowiedzi i/lub zdania zastosowane w grze stanowią załącznik nr 4 do niniejszej publikacji³.

Nauczyciel przesyła uczniom link do gry⁴. Po kliknięciu w link uczestnik klika „Rozpocznij”, następnie „Odpowiedz przez pojęcie”, poziom trudności gracz określa według swego uznania – „łatwy”, „średni” bądź „trudny”. W trakcie gry uczestnikom zostaną zaprezentowane krótkie wypowiedzi/zdania. Zadaniem graczy jest określenie, czy dana wypowiedź stanowi przykład hejtu, krytyki czy też może zawiera eufemizm – należy wpisać w okno odpowiedzi, używając małych liter, odpowiednio: hejt, krytyka lub eufemizm. Prawidłowe odpowiedzi zapobiegają uderzeniu asteroidy w planetę. Każda poprawna odpowiedź przybliży do wyższego poziomu. Aby przejść do kolejnego poziomu, trzeba prawidłowo wpisać każdą odpowiedź, zanim spadną wszystkie asteroidy. Wciśnięcie klawisza *Escape* spowoduje pominięcie pytania i przejście do następnego. Pominięte pytania zostaną

³ W przypadku brak dostępu uczniów do komputerów i sieci nauczyciel może przeprowadzić ćwiczenie polegające na dopasowaniu wypowiedzi/zdań do poszczególnych kategorii.

⁴ Gra do użytku nauczycieli dostępna pod adresem: <https://quizlet.com/510067527/gravity>.

przesunięte na koniec kolejki. Po przejściu na wyższy poziom asteroidy zaczynają poruszać się szybciej. Pominięte pytania powracają jako czerwone asteroidy. W przypadku udzielenia nieprawidłowej odpowiedzi na pytanie znajdujące się na czerwonej asteroidzie nastąpi koniec gry.

IV. Omówienie kwestii braku anonimowości w sieci i skutków hejtu (łącznie z konsekwencjami prawnymi) (7 min). Propozycje pytań pomocniczych zadanych uczniom:

- Czy w sieci jesteśmy anonimowi? Dlaczego?
- Jakie mogą być skutki hejtu dla osoby, która jest jego ofiarą?
- Jakie mogą być skutki hejtu dla hejtera?
- Co grozi hejterowi? (konsekwencje prawne)

V. Quiz końcowy sprawdzający wiedzę uczestników wyniesioną z cyklu warsztatów. Nauczyciel przesyła uczniom link do quizu⁵ (15 min). Przygotowany test wraz z odpowiedziami stanowi załącznik nr 5 niniejszej publikacji.

VI. Zaprezentowanie uczniom filmiku „Ogarnij hejt⁶” zamieszczonego w serwisie internetowym YouTube (5 min). Nauczyciel może prosić uczestników o krótką dyskusję lub domową refleksję nt. przedstawiony w filmiku. Propozycje pytań/zadań:

- Stwórz dekalog tolerancji i szacunku dla drugiego człowieka, opierając się na obejrzanym materiale.
- Napisz, dlaczego nie warto hejtować.
- Wyobraź sobie, że jesteś świadkiem hejtu. Co robisz?

VII. Słowo końcowe – podsumowanie warsztatów. (5 min)

---

⁵ Dostęp do quizu z instruktorem oraz możliwością przeprowadzenia gry na żywo (element grywalizacji), samodzielnego ćwiczenia, a także przypisania zadania pod adresem: <https://quizizz.com/admin/quiz/5ed6c811d40881001b10fcf5>.

⁶ Filmik dostępny pod adresem: <https://www.youtube.com/watch?v=QGTkgvlgBAk>.

Agresja słowna – przykłady:

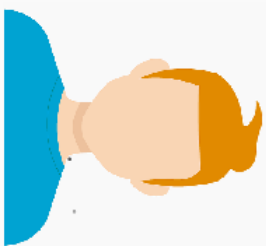
- wyśmiewanie,
- przezywanie,
- grożenie,
- zastraszanie,
- napastliwy ton wypowiedzi,
- milczenie,
- komunikaty TY (np. Ty nigdy nie zmywasz naczyń!),
- fałszywe komplementy (np. Ta sukienka świetnie tuszuje Twój brzuch!),
- ukrytą formą agresji słownej jest ironia,
- inne przykłady: „domyśl się”, „nieważne”, „nic, nie ma o czym gadać”.

Bierna agresja słowna – przykłady:

- obwinianie innych za swoje niepowodzenia, np. zamiast przeprosin za spóźnienie „Wybacz, ale niektórzy nie mają auta i muszą jeździć autobusami”,
- roszczeniowe formułowanie prośb, np. „Może posprzątałbyś łaskawie mieszkanie?”,
- nieprzyjemne spostrzeżenia, np. formułowane do osoby otyłej „No te spodnie doskonale podkreślają Twoją sylwetkę”,
- kłótnia i lekceważenie w przypadku zobowiązania, np. obiecałeś umyć samochód, ktoś Ci o tym przypomina, a ty odpowiadasz „Zrobię to, gdy mi się zachce”.

PROFIL HEJTERA

**JAKIE SĄ JEHO
CECHY
CHARAKTERU?**

**KOGO
HEJTUJE?**

**DLACZEGO
HEJTUJE?**

KON STY TUC JA

©Agencja Gazeta

HEJT

- „Nie dość, że czarna, to jeszcze baba! I Ty jeszcze masz prawo głosu?”
- „Zrobiłbyś coś z tą swoją brzydką mordą, ludzi z takim wyglądem powinno się topić”
- „Zwykle ścierwo, szkoda marnować czas na takiego ludzkiego padalca”
- „Przecież to beztalencie intelektualne i medialne zero”
- „Moja mama po 40 i trójce dzieci wygląda o niebo lepiej. Tej widać świat kończy się na urodzeniu gównięcia”
- „Krowa z cielakiem tylko ludziom zakupy utrudniają, jak płodziła, to niech teraz w domu siedzi i bachorem się zajmuje”

KRYTYKA

- „Doceniam, że starałeś się pomalować ściany, w pokoju, ale musisz jeszcze popracować nad techniką”
- „Cieszy mnie, że chciałeś pomóc, ale zobacz: zbyt duże te kawałki, następne pokrój na mniejsze”
- „To źle, że nie utrzymałeś porządku w swoim pokoju”
- „Zrobiłaś spore postępy w tańcu, jednak myślę, że powinnaś popracować jeszcze nad krokami do walca wiedeńskiego”
- „W jego książce zabrakło mi szerokiego, wieloaspektowego spojrzenia na problem, uważam, że ujął temat zbyt jednostronnie”
- „Projekt Ewy ma potencjał, ale w warstwie graficzno-stylistycznej jest niedbale przygotowany, roi się w nim od literówek i powtórzeń”

EUFEMIZM

- „Dziewczyna mojego kolegi nie grzeszy urodą”
- „A ten to widać, że ma lepkie ręce”
- „Nie powinnaś mu ufać, on jest z tych, co mają szerokie serce, nigdy nie stronił od płci pięknej”
- „Przydałoby się wpuścić trochę świeżego powietrza, bo nie pachnie tu różami”
- „Nie łudź się, że Paweł pomoże Ci z remontem mieszkania, on jest urodzony w niedzielę”
- „Gdybyś tylko widział ten artystyczny nieład w jej pokoju!”

Quiz podsumowujący cykl warsztatów

- Zdanie: „No te spodnie doskonale podkreślają twoją sylwetkę” skierowane do osoby otyłej jest przykładem:
  - hejtu
  - agresji słownej
  - biernej agresji słownej
  - konstruktywnej krytyki
- Czy stosowanie mowy nienawiści jest przestępstwem?
  - tak
  - nie
- Obrażliwy lub agresywny komentarz zamieszczony w Internecie to:
  - mowa nienawiści
  - hejt
  - agresja słowna
  - krytyka
- Wypowiedzi, które szerzą, propagują i usprawiedliwiają nienawiść rasową, ksenofobię, antysemityzm oraz inne formy nietolerancji, podważające bezpieczeństwo demokratyczne, spójność kulturową i pluralizm to:
  - mowa nienawiści
  - agresja słowna
  - hejt
  - bierna agresja słowna
- Do kogo kierowana jest mowa nienawiści?
  - do jednostek
  - do celebrytów
  - do zbiorowości
  - do organów rządzących
- Napastliwe zachowanie słowne wobec pozostałych rozmówców, przykre i szkodliwe dla osoby atakowanej bódźce słowne to:
  - hejt
  - agresja słowna
  - krytyka
  - mowa nienawiści
- Wyśmiewanie, przezywanie, grożenie i zastraszanie to przykłady:
  - hejtu
  - mowy nienawiści
  - biernej agresji słownej
  - agresji słownej

8. Co może być ukrytą formą agresji słownej?

- a. groteska
- b. hiperbola
- c. eufemizm
- d. ironia

9. Wskaż cechy konstruktywnej krytyki:

- a. jest poparta odpowiednimi argumentami
- b. jej celem jest obrażenie i sprawienie przykrości drugiej osobie
- c. umożliwia rozwój drugiej osoby
- d. nie jest oparta na żadnych argumentach, które poparłyby poglądy osoby mówiącej
- e. opiera się na wiedzy i doświadczeniu

10. Eufemizm to:

- a. zwrot stylistyczny polegający na zamierzonej przesadzie w opisie przedmiotu lub zjawiska
- b. wyraz lub wyrażenie niedbałe, używane w języku potocznym
- c. słowo lub wyrażenie użyte zastępczo w celu złagodzenia wyrażenia drastycznych, dosadnych i nieprzyzwoitych
- d. metaforyczne zestawienie wyrazów o przeciwnym, wykluczającym się znaczeniu

11. Zdanie: „Może posprzątałbyś łaskawie pokój?” to przykład:

- a. mowy nienawiści
- b. agresji słownej
- c. eufemizmu
- d. biernej agresji słownej

12. Do czego może prowadzić używanie mowy nienawiści?

- a. do utrwalania stereotypów
- b. do mniejszej akceptacji przedstawicieli grup, do których jest kierowana
- c. do podniesienia samooceny
- d. do umocnienia społecznych hierarchii (lepsy - gorszy)

13. Dlaczego używamy eufemizmów?

- a. chęć bycia uprzejmym i delikatnym
- b. chęć obrażenia drugiej osoby lub grupy osób
- c. zachowanie poprawności politycznej
- d. wzmocnienie groźby

14. Wskaż cechy hejtu:

- a. opiera się na wyrażeniu złych emocji
- b. jego celem jest sprawienie przykrości drugiej osobie
- c. jest oparty na odpowiedniej argumentacji

- d. opiera się najczęściej na używaniu wyzwisk, wulgaryzmów itp.
- e. jego celem jest poprawa drugiej osoby

15. Wskaż sposoby radzenia sobie z hejtem:

- a. zgłoszenie hejtu administratorowi grupy/strony internetowej lub poinformowanie osoby dorosłej
- b. odpowiadanie na hejt hejtem
- c. odmawianie wsparcia osobie będącej ofiarą hejtu
- d. udzielenie pomocy i wsparcia osobie hejtowanej
- e. zadbanie o pewność siebie

16. Co jest wspólne dla takich zjawisk, jak: hejt, mowa nienawiści, agresja słowna?

- a. rzeczowa krytyka
- b. uprzejme słownictwo
- c. cel i intencja (obrażenie, atak, obniżenie wartości drugiego człowieka itp.)
- d. logiczna argumentacja

17. Które zbiory cech charakteryzują hejtera?

- a. uprzejmość, życzliwość, chęć niesienia pomocy
- b. skąpstwo, niezdarność, kreatywność
- c. niskie poczucie własnej wartości, zazdrość, chęć zwrócenia na siebie uwagi
- d. empatia, lenistwo, grzeczność
- e. niechęć w dążeniu do rozwiązania problemu, chęć sprawienia przykrości drugiej osobie, zmuszanie rozmówców do przyjęcia jego poglądów

18. Zdanie: „Chciałbym móc sobie tak ciągle chodzić na imprezy, ale wydaję całą swoją pensję na życie i edukację” jest przykładem:

- a. agresji słownej
- b. krytyki
- c. mowy nienawiści
- d. biernej agresji słownej

19. Wypowiedź: „Jaka gruba! Po prostu tłusta locha!” to przykład:

- a. hejtu
- b. konstruktywnej krytyki
- c. mowy nienawiści
- d. biernej agresji słownej

20. Zdanie: „Piszesz wartościowe teksty, musisz tylko popracować nad interpunkcją” to przykład:

- a. mowy nienawiści
- b. biernej agresji słownej
- c. konstruktywnej krytyki
- d. hejtu